Бүгү чурттарның пролетарийлери, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 7 (114105) | 1981 чылдың январь 9, пятница | 1925 чылда үндезилеттинген | Өртээ 2 коп.

СЭКП-НИҢ XXVI СЪЕЗДИЗИНГЕ УТКУШТУР

ИЛЬИЧИНИҢ ЧАГААНЫН ЁЗУГААР

Москва чоогунда Горки суур—Ленин орденниг Владимир Ильич аттыг колхозтуң төвү—социалистиг көдээ суур дугайында баштыңчының күзелиниң амыдыралга боттаныышкыны-дыр. Бүгү чуртка сурагжаан ол ажыл-агыйның эгезин В. И. Ленин үндезилээн. 60 чылдар бурунгаар — 1921 чылдың январь 9-та Горки суурнуң тараачыннарының хуралынга Владимир Ильич Ленин Советтер чуртунуң делегей болгаш иштики байдалының дугайында илеткел кылган.

...Алдарлыг хүнге тураскаткан байырлыг хуралга илеткел кылырынга Иван Иванович Кухарь белеткенмишаан, бижип алган саазыннарын салып каап, кабинединден кылаштап уне берген. Соок арыг агаарны тынып алгаш, Каширскиниң улуг оруу—Владимир Ильич аттыг колхозтуң кол кудумчузу-биле базып чорупкан.

Чогум тодаргай ажыл-херек ужурунда эвес, аңаа-ла ынчаар суурга кылаштап чорбаанын колхозтуң даргазы ам-на сактып келген. Бир аай сагыш човаашкыннар-биле, чаңгыс салым-чол-биле холбашкан кижилернин чурттап турар бажыннарын ол көрүп чораан. Чижээ, Шульгиннерниң бажыны шаанда Горкиге эң-не делгем квартира турган. Чогумна ол бажыңга Ильич-биле эң баштай ужурашкан. Тураскаал самбыралыг ол бажыңга Иван Иванович чүс-дээ катап келген. Колхозтуң эң баштайгы даргазы, Социалистиг Күш-ажылдың ийи дакпыр Маадыры Иван Андреевич Буянов чаа соңгуткан дарганы хөй чылдар бурунгаар база ол бажыңга эккелген. Горкинин тараачыннарынга Ленининиң чугаазын ол бакый бичии оол турган, ол бажыңга дыннаан. Аъш-чем үндүрүүнүн дугайында, оттуг-мяштың, керосинниң, дүстүң, ситец деп пестүң түге чок болуп турарының дугайында, чуртта фабрикаларда болгаш заводтарда ажылчын күжү кажан чедишпейн турда, суурларда хостуг кижилер барда, ону канчаар көөр дугайында тараачыннар Ильичиден айтырып турганнар.

Ленин оларга тодаргайы-биле тайылбырлап берген. Ийи шак чәрби минута дургузунда тараачыннар-биле ол хөөрежип, делегей байдалының дугайында, Советтерниң VIII съездизинин болгаш электрофикация дугайында оларга бадырыгыр-биле чугаалап берген. Социалистиг чаа суур чечектелип сайзыраар дугайында Горкинин чурттакчыларының бичии ажы-төлүнге ынчаарда чагып каан. Чернн дем-биле ажылдап кылырының эштежилгезинге баштайгы тараачынар каттышкан болгаш ооң соонда колхозту тургускаш, ону Владимир Ильич аттыг коллективтиг ажыл-агый кылдыр адаанар. Колхозту тургузарының үндезинин эгелээн улуг кижиге өөрүп четтириишкинниң илереэшкини кылдыр ынчаар адаанар.

Ленин орденниг Владимир Ильич аттыг колхозтуң тураскаалдыг зоналынче кирер черде —улуг баштынчыга тураскаалды тургускан. Ильич черде кылаштап чоруур кылдыр тураскаалды чогаадып кылган. Горкинин тараачынарының мурнунга В. И. Ленининиң илеткел кылганындан бээр 60 чылынга тураскаатказ байырлыг хуралга И. И. Кухарьнын илеткели солуп болур. Ол — Владимир Ильич аттыг колхозтуң ийиги даргазы, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры. СЭКП-нин XXVI съездизинге колхоз кандыг чедишкиннерлиг ужуражырыы, СЭКП ТК-ныи март (1965 ч.) Пленумунуң сөөлүнде колхозтуң хөгжүлдезинге 22 миллион рубльди киргенин илеткелинге ол чугаалаар. Колхоз техника-биле бодун бүрүн хандырган, чер болгаш мал ажылынын оруглагы чыл келген тудум улам өзүп турар. Чижээ, бир инектен сүт саалдазы чыл бүрүде беш мүң килограмм ажын турар. Көдээ ажыл-агыйның чүс гектарынга онаштыр ийи мүң 802 центнер сүттү бүдүрүп турар.

Чарты оду-биле бажың ишти чырыдары болзун деп, В. И. Ленин ынчаарда тараачынарга чугаалаан. Горкинин бүгү девискээрин чырыдар электрижидилгенин планын, эге майнын боду чогаадып шыйган. 1921 чылдың июльде электринин баштайгы лампочкалары ол суурга чырып эгелээн. А 1980 чылда колхозтуң болгаш колхозчуларның хереглелинге үш миллион 475 мүң киловатт-шак электроэнергизиин база алды миллион кубометр газты ажыглаан.

...Суурнун кудумчузунга колхоз даргазы базын чораан. Бодунуң бодалдары ону өөрүп турган. Бодунга болгаш өскелерге шынгыы негелделиг Кухарь бодунуң өөрүшкүзүн чажырып шыдаваан. Улуг Ленининиң чагаанын ёзугаар Горкинин тараачынары чурттап, ажылдап, өөренип турар.

В. ИТКИН.
СЭТА-ның корр.

Горки суур,
Москва область.

Кампучи улустуң байырлалы

МОСКВА. Кампучи улустуң тиилелгезиниң ийи чыл оюнга база Кампучияның улузу-биле эп-сеткил каттыштырылгазының хүннеринге холбаштыр Москваның хөй-нийити төлээлекчилериниң байырлыг хуралы болган.

Илеткедчи — найыралдың «ССРЭ—Кампучия» нийтилелиниң баштаар черинин даргазы В. А. Дворяковский ёзулуг хосталга болгаш хамаарышпас чорук дээш кампучи улустуң демисели-биле эп-сеткилин совет кижилер келээде каттыштырып келгенин демделээн. Ол чуртка улусчу революцияның тиилелгези дең өргенин, ак-дүнма найыралдың болгаш пролетарлы интернационализмниң принциптеринге таарыштыр чедишкинниг хөгжүп турар совет-кампучи харылзааларга чаа үе-чаданы ажыктан.

Кампучия Улус Республиканың ССРЭ-де элчинин Миех Самнанг улус ажыл-агыйын катап тургузарынга бодунуң чуртунуң чедишкиннериниң дугайын чугаалаан. Социализмниң оруу-биле бар чоруур тайбын болгаш хамаарышпас Кампучияны үргүлчү деткип, аңаа дузалап турарын дээш совет улуска ханы өөрүп четтириишкинни ол илерегйлээн. Өлүм чок ленинчи идеялар кампучи революциялының удуртукчу болгаш башкарыкчы күжү болуп турарын ол онзалап демделээн. Совет улус-биле найырал — Кампучия Улус Республиканың ажылчы чоннарынга сорук киришкчи үлегер-чижек-тир.

ССРЭ-нин Дээди Совединиң Президиумунуң Даргазының оралакчызы Б. Язкулиев, ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелиниң Даргазының оралакчызы З. И. Нуриев, алдынын өске-дээ кижилери хуралга киришкен.

* * *

Кампучияның улузу-биле эп-сеткил каттыштырылгазының хүннериниң хемчеглеринге дүүштүр Москвага, Вильнюска, Иркутскиге, бистиң чуртувустуң өске-дээ хоорайларынга хөй-нийтинин хуралдары, найыралдың митингилери болгаш кежээлери болур.

* * *

ПНОМПЕНЬ. Кампучи нәйысылалдың кудумчулары болгаш шөлдери байырлалдыбыле шиметтинген. Пол Потүн пекинскиреқ дерзии ёзучурумуның эрге-чагыргазының хосталганының ийи чыл оюн чурт байырлалдыы-биле демделген турары ол.

Чуртту катап тургузарының болгаш

СЭКП ТК-ныӊ төлевилелин чугаалажып тур бис

ТРАНСПОРТТАН БАЗА УЛУУ-БИЛЕ ХАМААРЖЫР

Партияның XXVI съездизинге СЭКП ТК-ныӊ төлевилелди өске бүгү ажылчы чоннәр-биле бир дөмей, бистин Чадаананың автотранспорт бүдүрүлгезинин коллективи улуг сонуургал-биле танывжып, чугаалашкан, бүрүн долузу-биле чүүлдүгүнүп, төвүлүг улуг ол документини ажыл-чорудулгага дайынчы программа кылдыр хүлээп алган. Төлевилелде автомобиль транспортунуң ажыл-чорудулгалып улам ынай хөгжүдеринге шуут холбашкан түүлер база хөй. Мында мындыг олуруглар бар: **«Ниити ажыглалдың автомобиль транспортунга чүүн сөөртүлгезин 1,4 катап база ниити ажыглалдың автобустарынга пассажирлер аргыжылгазын 16-18 хуу көвүдегир».** Бо сан-чурагайларның артында кайгамчык улуг күжениишкинниг ажылдар туруп турар дээрзин бистер автотранспортчулар бедик харысалга-биле медереп билип турар бис. Ынчангаш коллективтиӊ «ажыл-ишчилери оң бирги беш чылда улам-на улуг күжениишкин-биле ажылдаш, чад чеминишкиннерни чедип алыр, бүдүрүлгенин ажыктыын, ажылдың шынарын бедиктеп, ниитилелдиӊ техника-технологиязын сайзырадыр, ажылдың организациязын, ажылчыннарның ажыл-ишкинин, ажыл-агыйынын, ажыл-херээжелин сайзырадыр, ажылдың эргелекчизи, партияның, хүрээлелдиӊ, ажылчыннарның, ИТА-ның, ВЛКСМ-ниӊ, профсоюзтуӊ, ажылдың коллективиниӊ, ажыл-ишчилериниӊ, ажылдың ветеранныӊ, ажылдың инженер-техник, экономист, бухгалтер, статистиктериниӊ, ажылдың рационализатор, изобретательдериниӊ, ажылдың новатор, передовиктериниӊ, ажылдың ударник, стахановецтериниӊ, ажылдың ударник-комсомолецтериниӊ, ажылдың ударник-пионерлериниӊ, ажылдың ударник-школьниктериниӊ, ажылдың ударник-студентилериниӊ, ажылдың ударник-курсантыларыныӊ, ажылдың ударник-солдаттарыныӊ, ажылдың ударник-матростарыныӊ, ажылдың ударник-офицерлериниӊ, ажылдың ударник-генералдарыныӊ, ажылдың ударник-маршалдарыныӊ, ажылдың ударник-адмирал

Кезээде ном-биле

ЭКРАНДАН ӨҢНҮК

Тудуг машиналарының заводунуң ажылчыны, Социалистиг Күш-ажылдың Маадыры, «Чуртта, ном!» деп телевидение дамчыдылгазының башкарыкчызы Евгений Маряков чаагай сеткидиг өңнүк, угаанныг сүмелекчи болоп, ленинградчыларның бажыңнарында ак-кок экраннарга көстүп келир.

— Мен бодап көөрүмге, номга ынак кижи чүгле болду эвес, харын-да өскелерни номга сонуургалдыг кылдыр сүңдүктурары чугула — деп, Евгений Николаевич санап турар.

Евгений Николаевич заводтуң библиотеказынга ынак болгаш мурнакчы дүржулга школазының кичээлдеринге, партия комитединиң хуралдарынга белеткелди анаа кылып, «Ленинградская правда» солунга бижиир материалдарны оортан четчелеп ап турар. Оон бажыныңда библиотеказы база солуп болгаш хөй номнарлыг. Чижээ, «Ленинчи полка», театр дугайында литература, «Шулуглелдиң хүннери» деп чыынды чогаалдар бар. «Шулуглелдиң хүннери» деп чогаалдарны оон уруу бичиизинде кедергей сонуурган номчуп турган.

Бүдүн сценажта Константин Симонов, Александр Прокофьев, Расул Гамзатов база өске-даа шулукчулерниң болгаш чогаалчыларының ат салган номнары бар.

Библиотекада Маряковтуң бодунуң бижээни чогаалдар база делгеттинген. Амгы үеде Ленинградтың ном үндүрер черинде оон үшкү чогаалы — «Аңаа хуулгаазын» деп номун нарлап турар. Инда ол бодунуң профессиязының, чаа үениң кижилериниң кижизидилгезининг, даштыкыже үнүп чоraaш, таныжып алганы бодунуң ангы-бүнмаларының, акы-дүнмалары-биле ужуражылгазының дугайын бижээн.

Бажың бүрүзүнче ном— башкызы, өңнүү, сүмелекчизи боол кирер. Ону миллион-миллион номчукчуларга чедирип, ном фондузун долузу-биле, ажыктыг кылдыр ажылдарын почаду пропагандалап турар кижилер боттарының хүлээлгези болгаш чугула херээ кылдыр санап турар. Бистиң чуртувуста 380 муң библиотекалар ажылдап турар. Оларның ажыглалында эртемниң бүгү адырларынга хамаарышкан 5 миллиард номнар бар. Ол эгээртинмес байлакты амгы үеде 220 миллион кижи ажыглап турар. Статистиканың санап турары-биле алырга, хоорай чурттакчыларының бүгү-ле дериинде чурттакчыларының хөй кезии — библиотекаларның доктаамал номчукчулары боол турар.

Оон аңгыда номчукчулар номнарның өске фондузун — боттарының бажыңнарында хууда библиотекаларын база ажыглап турар. ССРЭ-ниң В. И. Ленин аттыг күрүне библиотеказының чорутканы социалистиг шинчилелдерни ёзугаар алырга, чоннуң хууда библиотекаларында 30 миллиард ажыг томнар бар боол турарын Номга ынактарның бүгүзэвилелиниң баштаар черинин даргазының бирги оралакчызы А. Костаков дыннаткан. Чыл санында ол фондуга 700—800 миллион экземпляр номнар немежип турар. Ол номнарны өлүг чүк болдурбайын, бажыңнар библиотекаларының номнарын эргилделиг кылдыр ажыглаарын хандырары — социал-культураның чугула сорулгазы болуп турар. Номга ынактарның ниитилели ол номнарның эң-не солун чыылдаларын өөренип, номга ынактарның идепкейлиг сонуургалын деткип, ажылчыннарга, тудугжуларга, көдээнин ажыл-ишчилеринге боттарының номнарын ажыглалдып турарларны мактап турар. Чижээ, Партияның XXVI съездизи аттыг ССРЭ-ниң улустарының хөй-ниити библиотеказын СЭКП-ниң XXVI съездизинге үткуштур Нижневартовскиге ажыларын шиитпирлээн. Аңаа чеpeглээр литератураны Күйбышев областының номга ынактарының эгелээшкинии-биле чыгган, а оларны Россияның номга сонуургалдыг муң-муң номтукчулары детkээн.

О. СЕРДОВОЛЬСКИЙ,
СЭТА-ның корр.

ЫРАК СУУРЛАРЖЕ

Партияның съездизинге үткуштур Чувашияның бүгү районнарында автопоездилерни тургусиан. Көжер кинолорны, библиотекаларны графин ёзугаар мал ажылдыг фермаларже чорудуп, чурукчуларның көжер делгелгелерин организастап турар 400 чыгам агитбригадалар көдээ ишчилерге чаа программаны белеткээн.

(СЭТА).

Бомбүрзектиң судалы

СЭТА-ның корреспондентилери дыңнадып тур

КҮШ-АЖЫЛДЫҢ КИЖИЛЕРИНИҢ ЧААГАЙ ЧОРУУНУҢ ДУГАЙЫНДА САҢЫШ САЛЫЫШКЫН

ХЕЛЬСИНКИ. (СЭТА). «1981—1985 чылдарда болгаш 1990 чылга чедир үеде ССРЭ-ниң экономиктиг болгаш социал хөгжүлдезиниң кол угланышкыннары» деп, СЭКП-ниң XXVI съездизинге СЭКП ТК-ның төлевилелинде тайылбырлаттынган программаны боттандырары совет кижилерниң материалдыг болгаш культура дээлелин бедидеринге бүрүнгаар улуг базым болуп бээр деп, Финляндияның хөй-ниитичи кескү ажылдакчызы Тойво Освик медеглээн.

Капиталистиг чурттардазынга чөрүттүр, делегейде баштайгы социалистиг экономиканы өстүрериниң туруштуг темпилерин, чоннуң боттуг орулгаларын соксаал чок бедидерин өскерлиш чок көргүзүп турар деп ол айтыкан. Совет Эвилелиниң чонунуң кижи санынга онаштыр боттуг орулгаларын 16—18 хуу көвүдедирин көргеп программа капитализмнин бүгү чурттарында амыдырал дээлелиниң кудулаашкынынга болгаш ажыл коктарының сапының өзүлдезинге хамаарыштыр алырга, онза бүзүредлиг көргүзүг болуп турар.

ССРЭ-ниң болгаш өске чурттарының аразында экономиктиг харылзаалары калбартырының эргежок чугулазының дугайында СЭКП ТК-ның төлевилелинде киргеп ыңдыг балуктерде күш-ажыл кижилериниң чаагай чоруунуң, улустар аразынга кайы-даа талага ажыктыг кадыг ажылдажылганы хөгжүдер дугайында саңыш салыышкыны сиңниккен. Ыңдыг кадыг ажылдажылганы калбартпышаан, Совет күрүне чүгле ол чуртка чугула экономиктиг сорулгаларны шиитпирлеп турар эвес, харын тайбыны болгаш аймак чок чорукту быжыглаарыпын, дайын кыжаныышкынын болдурбазының, улустар аразынга найыралды болгаш билчиишкинни калбартырының хөрзөнге улуг салыышкынны база киирип турар деп, Т. Освик чугаалаан.

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының ам болур съездизи совёт ниитилелдиң хөгжүлдезинге, оон мурнунда турар социал-экономиктиг сорулгаларны шиитпирлээринге чугула үе-чада болур. Ол сорулгаларны чедиишкинниг шиитпирлээри экономика хөгжүлдезининг бедик деннели-биле, үр хуусаалыг үеде чурттуң хөгжүлдезин планнаар арганы СЭКП-ге берген онгу беш чылдың дыка улуг чедиишкиннери-биле хандыртынар. Ол-ла бүгү чүүлдер келир үезинче бүзүредлиг көөр арганы совет кижилерге берген деп Т. Освик түнелинде чугаалаан.

КОЛ СОРУЛГА

БУЭНОС-АЙРЕС. (СЭТА). Аргентинаның улузунуң тоогулуг кол сорулгазы — чуртка демократияны катап тургузары, революцияның хөгжүлдезининиң социалистиг үе-чадазынче шилчиирине белеткелди хандырары болур деп, Аргентинаның Компартиязының медеглелинде айыткан. Демократтыг бүгү күштерни сырый каттыштырар дээш дериктүүлээрни Компартия медеглээн.

Партияның тургустунган хүнүвден бээр Аргентинаның коммунистериниң ажыл-чорудулгазының түнелдерин ол документиде айыткан болгаш АКП-ниң удуртулгазы-биле ажылчын аңгы болгаш чурттуң бүгү улузу демократтыг хосталгаларны камгалаар, национал хамаарышпас чорук дээш маадырлыг демисселди чорудуп келгенин демдеглээн.

Чаңгыс аай программага үндезилээш калбак национал-демократтыг фронтуну тургузарынга башка болур ажылчын аңгының болгаш тараачыннарының эвилелин бижыглаарының эргежок чугулазын медеглелде онзалап айыткан. Демократтыг бүгү күштерни сырый каттыштырар дээш демисселди үргүлчүлээрни Компартия медеглээн.

Аргентинаның коммунистериниң ажыл-чорудулгазының түнелдерин ол документиде айыткан болгаш АКП-ниң удуртулгазы-биле ажылчын аңгы болгаш чурттуң бүгү улузу демократтыг хосталгаларны камгалаар, национал хамаарышпас чорук дээш маадырлыг демисселди чорудуп келгенин демдеглээн.

Партияның тургустунган хүнүвден бээр Аргентинаның коммунистери Октябрьның социалистиг улуг революциязының идеалдарынга сорук кирип, делегейниң депшилгелиг бүгү күштериниң демисселиниң эң-сеткил каттыштырылгазын чайгылыш чокка илергейлеп турарын медеглелде онзалап демдеглээн.

ЭФИОПИ КӨДӘЭНИҢ ЧАА ЧҮҮЛДЕРИ

АДДИС-АБЕБА. «Кадыг ажылдажылганы демчыштыр дегжүлде» дээр национал күш-ажылчы кампания эгелээнинден бээр 6 чыл оюм Эфиопияның ажылчы чоннары бо хүнзерде чаа-чаа улуг чедиишкиннери-биле үткүп турар. 1975 чылда 60 муң башкылар, студентилер, өрү класстарның өөренакчилери Түп шеринг административтиг чөвүлелдиң кыйгырыын ёзугаар көдээ черлерже чорупкан. Оларның алыс сорулгазы — чурттуң чонунуң 90 хуузу болур тараачыннарга Эфиопияның чазаның шилип алганы революстуг чаартылгаларның политиктиг угланышкынының утаазын тайылбырлап бээри турган.

Улус-массаларны ниитилелполитиктиг амыдыралче хандыкшытпышаан, школаларны эмнелгелерни, оруктарны туларда, бижик-билбес чорукту үзүткээр курстарны организастаарда, баштайгы кооперативтерни тургузарда көдээ чурттакчыларга эки-турачылар практиктиг улуг дузаны чедирген.

Кампанияның киржикчилеринге чиик эвес болган. Чер байлары, монархистер болгаш иштики реакциенын еске-даа төлээлекчилери шыныг чорукту эфиопи көдээге неперединге бүгүлеле болдунгу дег мооңдактарны тавары шпырган. Революцияның бүрүн эргелиг чүс-чүс төлээлекчилери хөлезиленикчи өлүрүкчүлеринң холундан өлгенер. Ынчанмыже өлүрер-чидирер чоруктар-даа, будуллуруушкынар-даа төлевилеттингени ажылды эвиинге чедирер дээш аныяктарның тура-соруун чайгылдырып шыдаваан.

Оларның эгелээшкиниериниң түнелдери тодаргай көскү Эфиопияның көдээ черлерй таныттынмас кылдыр сайзыраан. Чер реформазының соонда тараачыннарны кооперастаарының дичиттиг ажыл-херээ эгелээн. Көдээ ажыл-агый бүдүрүлгезин кедүрериниң үндезини болур сорулгалыг улуг күрүне фермаларын тургузуп турар. Чер-черде улусчу эргечагыргының органнары — тараачыннарның 25 муң ажыг эвилелдежилгелери көдээде ажылдап турар.

Ю. ПИЧУГИН,
СЭТА-ның корр.

НАМИБИЯ ТАЛАЗЫ-БИЛЕ КОНФЕРЕНЦИЯ

ЖЕНЕВА. (СЭТА). Намибия талазы-биле конференция ында нациялар ордузунда ажыгтынган. Мурнуу-Африка Республиканың расписчи ёзу-чүрумунга ажеллеттирген өл девискээрге хамаарышпас чорукту тыпсыр дугайында Каттышкан Нациялар Организациязының резолюцияларын боттандырарынга ук конференция идиг бээр сорулгалыг.

КНО-нуң чиңгине секретары Курт Вальдхайм оон ажылында киржип турар.

Хүн айтырында — Намибия талазы-биле план. Мурнуу-африка шериглерни оон девискээриндеи үндүрерин база КНО-нуң контролю-биле хостуг сонгулдаларны аңаа эрттиреринг ол план көрүп турар.

УЖУРАЖЫЫШКЫН БҮДҮҮЗҮНДЕ

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). АКШ-тың президентизи Р. Рейганның Мексиканың президентизи Х. Лопес Портильо-биле ам болур ужуражылышкынын Эйби-си-америк телевиденне компаниязы тайылбырлавышаан, ийи чурттуң аразында энергетика хандырылгазы, балык тударын ышкаш ындыг шынгыы айтырыгларның туруп турарын демдеглээн. Төп болгаш Мурнуу Америкада болуушкынарыы үнелеп көөр талазы-биле ийи чурттарның туружу база ылгалдыг болуп турар.

Делегейниң ол районунуң күрүнелериниң херектериге холгаарлашкынын АКШ-тың сөскадырын, салым-чолуун ботгары шиитпирлээр арганы оларга бээрин Мексиканың президентизи неген турар. Мексика политиктиг хамаарышпас угланышкынны чорудуп турар болгаида, Дж. Картериң администрациязының үезинде Мехиконуң Вашингтон-биле харылзаалары үргүлүү эң-не нарын турганын телевиденне компаниязының тайылбырларында онзалап демдеглээн.

Р. Рейган болгаш Х. Лопес Портильо эң чугула чамдык айтырыгларның талазы-биле кедергей удурлашкак үезбодаалдарлыг болуп турар деп, Эй-би-си дээр америк оске телекомпания айыткан. Соңгу «улуг» кожазының аайынга киргеин мексиканнар күзевейл турар.

Бөлүк тударының талазы-биле АКШ-тың болгаш Мексиканың аразында дүгүржулгаларны күш чок болдурар дузалыг ышкаш ындыг шынгыы айтырыгларның туруп турарын демдеглээн. Тө

«РСФСР-НИҢ КҮРҮНЕ АРХИВИ»

Москваның «Советская Россия» ном үндүрер черинде мындыг аттыг чыындыны 1980 чылда үндүрген. Россия Федерациязының чүс хире архив черлериниң документилериниң дугайында солун, ажыктыг материалдарны ында киирген. Пропагандистерге, лекторларга, агитаторларга, номчукчуларга ажыктыг чүүлдер чыындыда эвээш эвес.

Тыва АССР-ниң Төп күрүне архизинге тураскаатканы номчуп кезээ номчукчуларның кичээнгейин хаара тудар. XVIII вектен бээр бо хүннерге чедир ында 30 муң хире херекти кадагалап турар. Республика архивиниң эртем ажылдакчылары архивтиң тургустунганын, төрээн черинең төөгүзүн, амыр-ижин ында бижип турар.

А. АЛЕНКИН.

БУРУНГУ УС-МЕРГЕЖИЛДЕРИҢ ЧАА ӨҢНЕРИ

Уран чогаадылга үлегиниң эртем-шинчилел институдунда коллекция чоннуң уран чогаадылгалыының байлак болгаш чедингир талаларын көргүскен. Оон ажылдакчылары чоннуң ус-шевер-лериниң чаяанныы болгаш мергенин сингирген ховар кылыгларны чуртуп бүгү булуңнарындан камнаг чыып экелгеннер.

Аяктар болгаш антараажыгаштар, шүргүүлгалар болгаш деспилер айыраанчайт өңнер-биле чайыннап турар. Ыяштан база сөөктен чазаан чүүлдер кылганының аянныы-биле коруқчүнү хаара туда бээр. Хлеб, конфета салырлар, доскаажыгаштар, суг, суг кудар савалар—чүгле амыдыралга хереглээринге эвес, а ону каастаарынга кылдынганы-биле онзагай.

— Чылдының үнелиг чүвези чүл дээрге, оон санында эвес, а солун, чаражында боон турар—деп, улуг эртем ажылдакчызы В. Бородулин тайылбырлады.— Бистин ажылдакчыларывыс суурларны кезип, ховар кылыгларны чыып тура, ол девискээрниң бодунга онзагай болу бээр ан солун, чараш кылыгларны шилип ап, хооүун ус-шеверлериң дузазы-биле оларны кылырының аргаларын тодарадып, ам барык уттундурун бар чыдар ус-мергежилдерниң катап этлириниң аргаларын бодап чоруурлар. Оон соонда шинчилекилериниң сүмелерин ёлуглаар оларны ус-тывыш мастерскаяларынга кылып эгелээрин шиитпирлээр.

Чогум-на ындыг арга-биле шаг-шаандан сурагжыл келген карель каасталганы катап ажыглап эгелээн. Карель ус-шеверлер омаатарны, аэргиштерни, чүктээштерни, шанактарны өнбаазын будуктар-биле кайгамчык чараш кылдыр үгулзалыг чечектеп кылып турган. Үттундурган ол устывыштын кылыгларының ийи-чаңгыс хевирлерин каш-чыл бурунгаар чүгле музейлерден көрүп болур турган, а ам болза бүдүрүлгеде шингээттинген ол хевирлерни институттуң чыылдаларында киирген.

Бо эртем алban черинде бөгүн Горькийнин ус-шевер кыстарынга таарыжыр аргыларның болгаш даараныгларның хевирлерин шилип, калмык хевистерин кылырының аргазын өөренип, Хабаровск крайның мастерлеринге пөс болгаш идик-хеп каастагазының сүмелерин белеткеп турар.

Чоннуң ус-шеверлериниң кылыгдарын массалыг бүдүрүп үндүрериң организастаарынга болгаш оон амгы материал-техниктиг базазын тургузарынга «Чоннуң ус-тывыш уран чогаадылгазының дугайында» СЭБП ТК-ниң доктаалы чугула ужур-дузалыг болган.

М. ВАСИЛЕВСКАЯ,
СЭТА-ның корр.
Москва.

Театр

ЧЕДИМЧЕЛИГ БОЛГАН

Хөлдарын өршээл дилеп өрү сүвүп алган кижи сцена ортузунда көжүй берген чүве дег турарын көрүкчүлер баштайгы үеде шиинин маадыры деп эскербейн баргылаар. Режиссёр Л. А. Бузинаның бодап алганын ёзугаар «Мольерниң комедиязының кол маадыры сценага шак-ла ынчаар эскет чок көстүп келир ужурлуг. Сцена артында маргышкан аянныг үннер-даа дыңналыр. Оон чоорту аянныг кылдыр кеттинген, улгады берген хереэжен кижини улус үдеп алган көстүп келир. Ол дээрге эжи Пернель, бажыңның ээзи Оргонүң авазы. Эжи Пернельдиң ролүн Тыва АССР-ниң алдарлыг артизи З. Н. Голубева чедингири-биле ойнап турар.

Тартюф дээш демисел сценада чоруп турар. «Бургандың чаякчызы» болуп алган оон ойлук чок, чагдынычы бак хорадыг чоруудан өг-бүлени камгалаар ужурлуг. Ол Оргонну база бодунуң дыңнангыр чепсээ кылдыр ажыглай берген.

Улуг француз драматургтуң бо шиинде ниитилелдин багай чүүлдерин хайыра чокка сойгалап турарын күүседикчилер элээн чедингир ойнаанның демдеглеп болур. Кызылдың уран чүүл училищезинин доозукчузу Сергей Осердцов, Оргонүң овур-хевирин бүзүренчиг кылдыр ойнаан. Оргон боду угланныг, каржы эвес кижи, ынчалза-даа Тартюфка таваржы бергеш, амыдыралдың ужур-утказын соора биле берген.

Тартюф дээрге өнчүк-чоңгээчи, ойлук чок кижи, дашкындан көргө улуургак, бодун тогдунган. Кажар-оң-биле бүргеттинген Тартюфтуң ролүнда дуржулгалыг артист В. Толстихин ойнап турар. ол баштайгы сценаларда улам тодаргай кылдыр ойнап тура, сөөлгү көргүзүгде оюн шала чангыс талаланчак апарган.

Оргоннуң кадайы Эльмираның ролүн аныяк артист Н. Идам-Сюрюн ойнаан, бо овур-хевир Тартюфтуунга удурланышкак, кажар арганы хереглеп тургаш, Эльмира мегечинин ылап арнын тодаратkан. Оргон ам-на бүзүрээн. Ынчалза-даа ийи арынның мегечи өске арга ажыглап эгелээр. Бо бүгүнү артистерниң көрүкчүлерге чедирип турары эки.

Сөөлгү көргүзүгде Тартюфту хаанның хоойлузу сойгалап илереткен. Ак сеткилдиг кижилернин ачызында өг-бүледе байдал өскижээн. Тартюфту сойгалаарынга хөдел уруг Дорина база Эльмираның акызы Клеант улуг рольдуг болганнар. Угаан-сарыылдыг Дорина кол сойгалакчы болу берген. Доринаның ролүнда уран чүүл училищезинин доозукчузу Ирина Хлынова ойнаан.

Республиканың хөгжүм-шиин театрының бир бөлүү «Тартюфту» тургускаш, көрүкчүлерге бараалгаткан. Кызылдың уран чүүл училищезинин дөрт доозукчузунга чаа шин диплом ажылы болбушаан, оларга улуг экзамен болган. Мергежилдиг артистер-биле денге ойнаан олар көрүкчүлерниң үнелелин чедип ап турар. Классиканы кандыг-даа сценага тургузары берге дээрэн биллингир, ынчалзалаа бергелерни ажып эртип болурунуң аргалары бар. Студентилерниң үстүнде күүселдеринден безин ону эскерип ап болур.

Л. ЧИГАРСКАЯ.

ЧУРУКТА: «Тартюфтан» көргүзүг — Мариананың ролүнда артист Н. Пушкарева, Доринаның ролүнда И. Хлынова.

А. ЗАЙЦЕВТИҢ фотозу.

АДА-ИЕЛЕРНИҢ ҮЛЕГЕРИ

Өг-бүле болгаш кижизидилге

Өзүп орар салгалды кижизидерининң нарын болгаш харысалгалыг хереэн тодаралдыр кол чүүл болза, школа, өг-бүле ниитилелге кандыг кижини өстүрүп бээри болур. Кижизидилгеге ада-ие, өг-бүледен аңгыда ясли-садтар, школалар, массалыг информацияның чепсектери радио, телевидение, союннар, театр номнар база идепкейлиг киржип турар.

Ада-ие уругларының салым-хуузу дээш чүгле боттарының мурнунга эвес, харын бүгү ниитилелдиң мурнунга харысалгалыг болур. Ниитилелдиң күш-ажылчы коллективтери боттарының кежигүн бүрүзүнден өг-бүле кижизидилгелининң дээштиг болурун, ада-ие хүлээлгезин ак сеткилдиг күүседирин негеп турар.

Уругларның кижизидилгезин хамааты хүлээлге кылдыр көрүп, одуг кичээнгей салып чоруур кижилер Тандының районда чүс-чүс. Оон кижээнге Кочетово суурда коммунист Бичe-оол Агбазанович Оюн хамаржыр. Ол өг-бүленин амыдырал-чуртталгазы, ажыл-ижи уругларына кижизидикчи чижек болун келген. Ол өг-бүленин уругларының үжү ортумак түскай эртеминг башкы, бухгалтер, механик болганнар. Бир кижи чолаачы, оон бичези түскай ортумак өөредилге черинде өөренип турар, а эң бичези школада эки өөредилгелиг. Олар ажыл-ижи-биле мурнакчыларның одуруунда турар. Эрес Бичe-оолович «Тыва кобальт» комбинатта слесарь-механик, аныяк коммунист, мурнакчылар одуруунда. Зоя Бичe-оловна Оюн районда мурнакчы аныяк башкыларның бирээзинде санадың турар.

Кандыг-даа өг-бүлеге ада-ның-даа, пенин-даа хүндүткели оларның ниитилелге ажыктыг ажыл-хереэнден, өске кижилерге хамаарылгазындан, үзел-бодалдарындан тодараттынар. Өг-бүленин кежигүннериниң бот-боттарынга дузалажыры, түс-түзүнде кылып турар ажыл-херектерин билчирип, хүндүлежири, аразында найыралы уругларны кижизидерииге бир үндезин боттуг чижек болур. Ынчангаш уругларны бүгү талазыбиле кижизидериниң бир кол үндезини өг-бүле кижизидилгези болур. Совет өг-бүле сайзырангай социалистиг ниитилелдиң эң эге коллективи болур. Уруглар Төрээн чурт, Коммунистиг партия, коммунистиг идеалдар, маадырлыг ка хей. Оларның чижээнге Тока аттыг совхозтуң малчыны Тордаа Дортуй-ооловна өг-бүлезин киирип болур. Тордаа Долаановичи болгаш Шагдыр Ийма-Хууракованы Дортуй-оолдар бүгү назынында совхоз бүдүрүлгезинге идепкейлиг киржип, күш-ажылга мурнакчылар болбушаан, беш уругларны өстүрүп кижизиткен. Оларның уруглары башкы, товаровед-даа, студент, өөреникчилер болуп турар. Ол ышкаш ол-ла совхозта зоотехник Кара-кыс Ораң-баловна Ховалыг уругларының өөредилгезинге, кижизидилгезинге улуг кичээнгейни салып турар. Оон үш уругларының өөредилгези болгаш сагыла-чуруму кончуг эки. Бөлүүн ажыл-ишчи кижилерниң уруглар кижизидилгезинге шак бо хире эки түннелдерни чедип ап турарының чажыттарын өөренип, ону ниитиге бараалгадыры чөрле артык эвес.

Өг-бүлеге уруглар кижизидилгези парын айтырыг болур. Ону чедишкинниг чорудары ада-иениң уругларына ынакшылыдан, оларның күш-ажылгыр, кежээ кижилер болурундан ангыла, түскай педагогиктиг билиглерни чедип алырын база негеп турар.

Уруг-дарыын кижизидер эрге-хүлээлгезин үттүп, оларга багай үлегер-чижек көргүзер ада-иелерни хөй-ниити болгаш эрге-чагырга органнары совет хоойлуга айытканын өзугаар көөр. Мында бир чижек. Бай-Хаак суурнуң чурттакчызы Г. Ускова уругларының кижизидилгезинче сагыш-салбайн, доктаамал ажыл чок, арагалап келген. Таңды районнуң улус судунуң шиитпир-биле оон ие эргезин казаан. Оон ийи уруун уруглар албан черлеринче киирген.

Уругларны кончуур чорук оларны хорадаачал, хомудаачал болгаш ада-иезинге бүзүревес, оларның сөс-домаан тоовас чорукка чедирер.

Кижизидилгенин база бир негелдези уругларның аажы-чанында, сагыла-чурумунда, союургал-мергежилинде эки чүүлдерни тып эскерери, ону ажыглаары болур. Оон аңгыда уругларның хар-назы айыбиле аажы-чаң эскерилгелерин эскерип билири кончуг чугула. Уруглар он харлыында өөренирииге, чаа чүүлдү билип алырынга улам сонуургалдыг, күзел-түткүлү улуг болур. Ол назын оларны спортчу секцияларга, шимченгир оюннарга, походтарга, күш-ажылга киириптиреринииң таарымчалыг үези. Кажан уруглар 14—16 хар чедип турда амыдыралдың хөй талалыг айтырыгларын сайгарып, орта боттарының хамаарылгазын тодарадып эгелээр. Ол үеде хамааты мөзү-шынаарлар тургустунуп, чоорту быжыгар. Ынчан уругнуң кижизидилгеден алган бүгү шыпаррары мөөнүттүнин, бүгү талалыг шилилге, шүглүнүүшкүн эртер.

Уругларны бис бүгү назынында амыдырал белеткээр ужуруг бис. Оларны төлептиг, аажы-чаңга, үениң негелдезинге дүүшкен эртем-билиглиг, ажыл-ишчи, совет улустун революшчу, дайынчы болгаш күш-ажылчы чанчылдарынга бердинген хамаатылар кылдыр кижизидер хүлээлгелиг бис.

С. ОЮН,
Таңдының улус өөредилге киидизиниң инспентору.

ТЫВАНЫҢ ХӨГЖҮМ-ШИИ ТЕАТРЫ

ЯНВАРЬ 9-ТАН 31-ГЕ ЧЕДИР РЕПЕРТУАР

Январь 9—Р. Розов—«Чоруурлар чогузун» ийи кезектиг комедия. 10, 14 шактарда эгелээр.

Январь 16—К. Сапык-оол—«Ыглаар туруг». Ийи кезектиг лириктиг шии. 19 шакта эгелээр.

Январь 18—Вл. Серен-оол—«Сөөскеннер чечектелип турда». Ийи кезектиг лириктиг шии. 19 шакта эгелээр.

Январь 23—В. Кек-оол—«Хайыраан бот». Үш кезектиг драма. 19 шакта эгелээр.

Январь 25—Мар. Байджиев—«Мөврей». Ийи кезектиг новелла. 19 шакта эгелээр.

Январь 30—М. Ворфоломеев—«Кежегелер». Ийи кезектиг шии. 19 шакта эгелээр.

Январь 31—У. Гаджибеков—«Аршин-Мал-Алан». Дөрт кезектиг хогжумнуг комедия.

Коллективтиг көөрү-биле чагыгларны хүлээп ап турар. Тел. 2-25-49; 2-35-88.

Билетти театрның кассазында эртенгинин 10 шактан 19 шакка чедир салып турар.

ЧАРЛАЛ

Кызылдың күрүенниң педагогика институдунуң белеткел салбыры физика-математика факультединге немелде хүлээп алышкын кылырын чарлап тур.

Анаа сөөлгү чылда үзүлбээн стажтыг бир чылдан эвээш эвес ажылдаан ажылчын аныяктарны хүлээп алыр. Ректорнуң адынга чоруткан билдиришкинге дараазында документилерни кожар:

1. Ортумак билиг дугайында документ (бодун).

2. Күш-ажыл дептериниң хоолгазы.

3. Эмчи шынзылгазы (286-гы майык).

4. Ажылдан турар черинден характеристика.

5. Бүдүрүлге черинден чоруткан бижик.

6. 3х4 см. хемчээлдиг 6 фото-чуруктар.

ДОКУМЕНТИЛЕР ЧОРУДАР АДРЕС: Кызыл хоорай-ны Ленин кудумчузунда 3 дугаарлыг бажың, институттуң белеткел салбыры.

ЯНВАРЬНЫҢ БАШТАЙГЫ ХҮННЕРИНДЕ-ЛЕ...

Олимпийжи чыл төөгүже эртип чоруткан. Ол спортка мынактарга хөй өөрүшкүнү болгаш чедишкиннерни соңгээн. «Москва Оюннарының соонда олимпийжи шимчээшкин быжыккан, бистин амыдыралывыска ол улам улуг ужур-дузалыг апарган»—деп, ДОК-туң президентизи Хуан Антонио Самаранч чаа чыл бүдүүзүнде чугаалаан.

Дөрт чыл уламчылаалыг чаа олимпийжи цикл, азы шын чугаалаарга, чаа Олимпиада эгелээн. А олимпийжи чылдың делегей чемпионаттары болгаш еске-даа улуг маргылдаалар эвээш болган. Ам, оон дараазында чылында маргылдаалар мырынай эңдерик хөй болур. Совет спортчулар бо чылын спорттуң 69 хевирлериниң аайы-биле делегейниң 300 ажыг улуг маргылдааларынга киржирин планнап турар.

1981 чылда делегейниң 72 чемпионнаттары, Европаның 50 чемпионаттары, делегей күбоктары дээш 22 маргылдаалар, чайгы база кышкы универсиадалар, шылыраа талазыбиле делегейниң бирги черидээш матчылар эртер. Бо күзүн барыын-герман Баден-Баден хоорайга олимпийжи шимчээшкиннин болгаш Оюннарның келир үези-биле холбашкан айтырыгларны чугаалажыр олимпийжи конгресске чугула кичээнгейни салып турар.

ССРЭ-ниң 121 чемпионаттары болгаш ССРЭ-ниң күбоктары дээш 52 маргылдаалар болур.

Конькиге маннаарының талазы-биле олимпийжи чемпион москвачы Наталья Петрусева чаа чылда ССРЭ-ниң бирги чемпиону болган. 1981 чылда совет спортчулардан делегей рекордун баштап тургускан кижи база ол болган. Медео чунгуга 1500 метрни Н. Петрусева кымдан-даа дүргеп маннап эртип, 2 минута 6,01 секунда үени аңаа көргүскен. Аңгы-аңгы дистанцияларга маннаарында ол база бир делегей рекордун тургускан.

Бистиң шыдыраачыларывыс хереэженнер болгаш эр улус аразында тус-тус чемпионатарын уламчылап турар. Алма-Атада хереэженнер аразында чемпионатта Ирина Левитина мурнап чоруп турар. Вильнюста эр улустуң маргылдаазында Минск чурттуг гроссмейстер Виктор Купрейчик кайгамчык чедишкинниг ойнап турар: баштайгы беш салыгда удурланыкчыларын шуптузун уткаш, алдыгы салыгда база катап удуп алган. Оон түннелинде ол 6,5 саныыг.

Бистиң элээн каш хоккей командаларывыс январьның баштайгы хүннеринде даштыкыга ойнап чоруп турган. Москваның «Спартагы» Швейцарияга делегей маргылдаазынга тиилээн. Горькийниң «Торпедо» командазы Финляндиядан алды ужуражыышкынга дөрт удук, ийи хайым санныг, аштырыышкын чок санып келген. Москваның чыынды командазы Австриядан база аштырыышкын чок ээп келген.

Мадридге волейбол талазыбиле Чаа чыл маргылдаазын Москваның «Динамо» командазы тиилелге-биле эгелээн.

Боттарының баштайгы «кышкы» маргылдааларын чиик атлеттер база эгелээн. Ленинградка хаалгыг стадионга бедиин халыырының маргылдаазынга бакужу Валерий Середа болгаш ленинградчы Андрей Морозов 222 сантиметр бедикти ашканнар.

А. НИКОЛАЕВ.
(СЭТА)

ХООЧУННАРНЫҢ САГЫШ-СЕТКИЛИ КЫРЫВААН

Ужуражыышкын кежээлери анчы-аңгы болур. Школалар болгаш институттар доозукчуларының ужуражыышкыны чаагай чанчыл апарган, чыл бүрүде майда фронтучулар-чаңгыс полкчулар ужуражыр. Театрның, киноның артистери, уран чүүлдүң ажылдакчылары-биле ужуражылгалаар бистиң амыдыралывыста чанчылчаан. Лужникиде Спорт ордузунуң дожунга чоокта чаа болган ужуражыышкын ховар болуушкун боон көстүр. Стадионга орган мун-мун көрүкчүлер болгаш хөй миллион телекөрүкчүлер солун маргылдааның бир онзагай хоккей шиизиниң херечилери болганнар. Оон киржикчилери совет хоккейниң бежен-чеденги чылдарда делегейге ады дыңмиреп турган алдарлыг ойнакчылары болган. Делегейниң болгаш Европаның, Олимпиада оюнларының чемпионнары, бүгү-эвилел маргылдааларының тиилекчилери дошка база катап ойнап үнүп келгени ол. Оларның аразында Всеволод Бобровтуң өөреникчилери, даштыкы чурттарга «Иван Грозный» деп шолалаткан коргуш чок Иван Трегубов, Павел Жибуртович, идегелдиг хаалгачы Виктор Зингер, күштүг кагыгларлыг дирткен Александр Рагулин, шылгараан халдакчылар бөлүктери Викулов-Полупанов-Фирсов болгаш Е. Майоров-Старшинов-Б. Майоров болгаш өскелер-даа бар.

Ye кымга-даа өршээл бээр эвес, бистиң алдарлыг хоккейжилеривисти ол база оюп эртпээн. Ынчалзажок, бис оларның кастыктарында агарган хыраа дег дуктерже эвес, оларның оюнунуң шала даамайынче-даа сагыш салбадывыс. Кол-ла чүве чүл дээрге, олар шуптузу соксаш дивес ойнаар күзелин, соруккурун, аныяк хевээр омакшылдыын көргүстүлер. Маргылдаа уламчылаан тудум дошка байдал улам чидигленген. Частырыглар турза-даа, оларны көрүкчүлер өршээп эрттиргиледи, а ойнакчылар боттары катқы-хөг-биле уткуп турду.

Түннелинде Борис Майоровтуң баштааны «А» команда 6:2 санга тиилелгени чедип алган. Ол сан көрүкчүлерге-даа, ойнакчыларның боттарынга-даа кол чүве ол эвес болган. Көрүкчүлер ада-чурт хоккейиниң диригг тоогузу-биле ужуражыышкынга, а хоочуннар ынак оюнунга, оларны ам-даа сактып турарынга, олар ам-даа ажыктыг деп чүвеге өөрээнирер.

ЧУРУКТА: хоккейниң хоочуннары маргылдаа сөөлүнде. Б. КАВАШКИНИНИҢ болгаш В. КРИСТОФОРОВТУҢ фотозу.

СЭТА-ның фотохрониказы.

телевидение

ЯНВАРЬ 9-ТА

БИРГИ ПРОГРАММА

МОСКВАДАН

8.00 — «Ye». Информастыг программа. 8.40 — Эртенги гимнастика. 9.05 — «Орлёнок» телестудиянын аныяк корреспонденгилериниң Совет Эвилелиниң Маадыры ССРЭ-ниң алдарлыг шенекчи-ужудукчузу С. Н. Анохин-биле ужуражыышкыны. 9.50 — Уругларга фильм. «Экзаменге белеткел». Уран-чечен телефильм. 10.55—«Е. Зименкова ырлап тур». Фильм-концерт. 11.15 — Медээлер. 11.20—14.00— Чапсар. 14.00 — Медээлер. 14.20 — «Сээн күш-ажылын—сээн чедиишкиниң». Кинопрограмма. 14.55 — «Орус чугаа». 15.25— Уругларга уран-чечен кыска телефильмнер программазы: «2 «В-ниң» ожээн негекчилери», «Шупту чүвени билир мээн оюнум, Кнопик», «Экин, Пушкин!». 16.55 — «Делегейни дескиндир 80 конукта» (Австралия) деп хөй сериялыг мультфильминиң баштайгы көргүзүлгези. 11-ги сериязы. 17.55 — «Ооллар, бурунгаар!» Аныяк геологтарның V Бүгүэвилел следунун дугайында. 18.55—Бөгүн делегейге. 19.10 — СЭКП-ниң XXVI съездиниге уткуштур. Өңдүр улуг номун арынары. 6-гы фильм — «Шынчы чорук».

КЫЗЫЛДАН

19.30 — Телемедээлер. 19.40 — «Номну чонга». Дамчыдылга. 20.10 — Телемедээлер. 20.25 — Чарлаалдар.

МОСКВАДАН

20.30— «Ye». Информастыг программа. 21.05 — «Эрмитаж. Чоон чук чурттарының уран чүүлү». Эрмитаждың директорү академик Б. Б. Пиотровскийниң эге сөзү-биле. 21.35 — Фигурлуг чүгүлээшкинга ССРЭ-ниң чемпионады. Эжеш чүгүлээшкин. Хоогур программа. Одессадан дамчыдылга. 22.20 — Документалдыг фильм. 22.45—23.05—Бөгүн делегейде.

ИЛИГИ ПРОГРАММА

КЫЗЫЛДАН

18.00 — Уругларга фильм. «Бис Спасск чурттуг бис». 18.30 — «Эстафета». Телефильм. 18.45 — «Кнопка». Уран-чечен телефильм. 19.15—«Тываның экранында».

МОСКВАДАН

19.30 — 20.30 — «Композитор В. Гаврилин» деп фильм-концерттиң баштайгы көргүзүлгези.

Аяаар

Бөгүн республикага шокар булуттаар, чагбас. Янзы-бүрү угланышкының хаттың күжү кошкак. Агаарның температуразы барыын талакы районнарга 28-33, өске арткайнарынга 20-25 градус соок болур.

Кызылга эдир булуттаар, чагбас. Янзы-бүрү угланышкының хаттың күжү кошкак. Агаарның температуразы 28—30 градус соор.

Редактор В. С. ШАРАВИЙ.

КИНО

ЯНВАРЬ 9-ТА

«НАЙЫРАЛ»: «Болектин болгаш Лелектиң улуг аянчоруу» 9.30, 11.30, «Узун дүне» (2 сериялыг) 13.00, 15.30, 18.00, 20.30 шактарда.

«ПИОНЕР»: «Истекчи» (2 сериялыг) 9.00, 13.40, 19.30, «Даарта баар сен бе?» 11.50, «Али-Бабаның болгаш дөрт дээрбечилерниң ужуралдары» (2 сериялыг) 16.40 шактарда.

«ВОСТОК»: «Сылдыс инспектору» 11.00, 13.00, 15.00 16.50, 18.40, 20.30 (үзаткан) шактарда.

МОСКВА, ЛЕНИНГРАД БААРЫНЧЕ ЧАЛАП ТУР

Кызылдың экскурсиялар бюрозу күзелдиглерге дараазында маршруттарже туристиң путевканы сүмелеп тур:

— Москваже январь 13-тен 10 хонук хуусаалыг. Путевканың өртээ — 200 рубль.

— Ленинград январь 21-ден 10 хонук хуусаалыг. Путевканың өртээ 220 рубль.

Путевканың өртээнде баар, кээрде самолёт өртээ, аъш-чем, чуртталга, экскурсия хандырылгазы шуптузу кирип турар.

Айтырыг тургузуп каар чери: Кызыл хоорай, Кочетов кудумчузу, бажың № 1. «Меңгүлем» залчылар бажыны, экскурсия бюрозу, телефону: 2-41-02.

Редакциянын адреси: Кызыл, Шетинкин-Кравченко кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторнуң 2-24-63, редакторнуң оралакчыларының 2-35-24, 2-31-75 харысалгалыг секретарының 2-24-35, секретариаттың 2-23-35, партийжа амыдырал болгаш совет тургузут киллистерииң 2-37-13, пропаганда киллизиниң 2-31-75, культура киллизиниң 2-23-54, кежээ ажыл-агый киллизиниң 2-21-47, үлетпүр киллизиниң 2-31-75, чагаа киллизиниң 2-41-27 информация киллизиниң 2-20-60, корректорларның 2-27-41, бухгалтерияның 2-12-45, солун келбейн барганда 2-32-75 телефонче долгаар.

Тираж 17866. Чагыг № 63.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР

Тыва АССР-ниң Министрлер Совудунуң Ном үндүрер чер, полиграфия болгаш ном садыының газазы-биле эргелелиинин типографиязы (Кызыл. Шетинкин болгаш Кравченко кудумчузу, бажың № 1)

ТС—00213